



دسته‌بندی کلیات عکاسی در مباحث نظری
بهزاد صحتی

سرشناسه	صحتی، بهزاد، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور	معماری عکاسی: دسته‌بندی کلیات عکاسی در مباحث نظری / تالیف بهزاد صحتی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات دانشگاه هنر و معماری پارس، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۶۰۰ص: مصور(بخشی رنگی).
فروست	انتشارات دانشگاه معماری و هنر پارس؛ ۱۴۰۰
شابک	978-600-94825-8-0
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه: ۵۸۱ص.
عنوان دیگر	دسته‌بندی کلیات عکاسی در مباحث نظری.
موضوع	عکاسی -- تاریخ
موضوع	Photography -- History
موضوع	عکاسی هنر
موضوع	Photography, Aesthetic
موضوع	عکاسی -- ایران -- تاریخ
موضوع	Photography -- Iran -- History
موضوع	۱۵/ص ۶۳۰۵
رده بندی کنگره	۷۷/۹
رده بندی دیویی	۴۲۷۵۲۸۶
شماره کتابشناسی ملی	

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روشی از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

عنوان: معماری عکاسی؛ دسته‌بندی کلیات عکاسی در مباحث نظری
مولف و ویراستار: بهزاد صحتی
طرح جلد و صفحه‌آرایی: لعیا جابیک
ناشر: انتشارات دانشگاه پارس
نوبت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مسئولیت صحت مطالب کتاب با نویسنده است.
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.
قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، کارگر شمالی، خیابان دوم، انتصاریه، پلاک ۱۸

تلفن: ۰۶-۸۸۳۳۰۹۰۴ فکس: ۸۸۳۳۹۸۰۳

Parsuniversity.ir

Press@ Parsuniversity.ir

بخش و توزیع: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان فخررازی، خیابان نظری، کوچه قدیری، پلاک ۲۲، واحد ۵

۰۲۱۶۶۴۹۷۱۱۶ - ۰۲۱۶۶۹۵۴۱۷۴

فصل اول؛ پیشگامان عکاسی

آغازگران عکاسی

کلودیون و ژلاتین نقره

پیشرفت‌های فنی

عکاسی پیکتوریالیسم

عکاسی ناتورالیستی

کاربردهای عکاسی در قرن نوزدهم

فصل دوم؛ هنر و عکاسی

ادبیات

نقاشی

عکاسی، هنری مستقل

مجله‌های عکاسی

سینما

تلویزیون

موسیقی

عکاسی و هنرهای آوانگارد

نمایشگاه‌های عکاسی

فصل سوم؛ مضامین اساسی

دسته‌بندی عکس‌ها

عکاسی استعاره‌ای

عکاسی انتزاعی

عکاسی آنی

عکاسی بدن برهنه

۲۲۷	عکاسی پرتره
۲۵۴	عکاسی تبلیغاتی
۲۶۰	عکاسی خانوادگی
۲۶۵	عکاسی خیابانی
۲۸۲	عکاسی دیجیتال
۲۸۷	عکاسی سفر
۲۹۰	عکاسی سوررئالیستی
۳۰۰	عکاسی علمی
۳۰۴	عکاسی سریالی
۳۱۶	عکاسی کارگردانی شده
۳۲۲	عکاسی مخفی
۳۲۶	عکاسی منظره
۳۳۵	عکاسی مد
۳۴۲	عکاسی مستند
۳۸۰	عکاسی دیگران - رنگین پوستان
۳۸۷	عکاسی دیگران - زنان
۳۹۴	عکاسی مدرن
۴۰۴	مدرسه باهاوس
۴۰۷	پست مدرنیسم در عکاسی
۴۲۵	فصل چهارم: ماهیت عکاسی
۴۲۵	تعاریف عکاسی
۴۴۶	خصوصیات قراردادی عکاسی
۴۵۱	مرگ و عکاسی
۴۵۴	اخلاق در عکاسی
۴۶۱	زمان در عکاسی
۴۶۵	عکاسی رنگی
۴۷۱	واقع گرایی در عکاسی

فصل پنجم: خوانش عکس

نشانه شناسی

متن و عکس

نقد عکس

فصل ششم: کارکردهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی عکاسی

فصل هفتم: عکاسی در ایران

سرآغاز عکاسی در ایران

پیشگامان عکاسی ایران

کتاب‌های عکاسی در دوره قاجار

عکاسی در دوران رضا شاه

عکاسی هنری در ایران

عکاسی در دهه ۱۳۲۰

عکاسی در دهه ۱۳۳۰

عکاسی در دهه ۱۳۴۰

عکاسی در دهه ۱۳۵۰

عکاسی سال‌های انقلاب اسلامی و پس از آن

منابع

نام‌نامه

پیشگفتار

تعریف عکاسی و شناختن آن در نگاه نخست بسیار آسان و در دسترس همگان است؛ به ویژه آنکه عکاسی با گذشتن از چارچوب‌های دست و پا گیر و سختی‌های فنی آن، آغوش خود را به سوی عموم مشتاقان گشوده است. اما آنچه که امروزه از اهمیت بالاتری برخوردار است، نگرش عکاسان در راستای چگونگی تولید عکس‌هایی با غنای بصری بیشتر است.

عکاسی در دوران حاضر به یکی از کاربردی‌ترین رسانه‌ها تبدیل شده است. این مهم به ویژه در بیان مفهوم هنرمندان بیشتر دیده می‌شود. اینکه عکاسی چه کمکی به دنیای هنر می‌کند، نیازمند دانستن مفاهیمی به عنوان راهنما برای رسیدن به این بیان هستند.

همواره این نکته توجه مرا به خود جلب می‌کرد که هر چند دانستن رویکردها و مفاهیمی که هر کدام به نوعی عکاسی را تعریف کرده‌اند، برای همگان جذاب بوده‌اند، اما آنچه که هم‌چون زن زری بر پای مانع از حرکت علاقه‌مندان به سوی این مفاهیم می‌شود، پراکندگی مطالب، ترجمه‌هایی که ساختار ادبیات سنگینی داشته و درک آن نیازمند ترجمانی دیگر است، شناختن مباحث مفید و از همه مهم‌تر سر درگمی نقطه شروع یادگیری مطالب است.

پس از چند سال که افتخار تحصیل و تدریس عکاسی در دانشکده‌ها و نیز کلاس‌های آزاد را داشتم، تنها آسیمی که متوجه عکاسی دیدم، برخلاف عقیده اکثر آنهایی که در زمینه عکاسی، دستی بر آتش دارند، دو بُعدی از فضای فنی عکاسی نیست؛ بلکه آشنابودن با رویکردهای نظری عکاسی، فعالیت‌های آن را دچار خمودی کرده است. شاید در نگاه نخست این سخن چندان اهمیتی نداشته باشد و شناخت دقیق از عملکرد مکانیسم دوربین و تجهیزات فنی در اولویت موارد یادگیری عکاسی باشد، اما آنها یک چیز پس از سال‌ها تجربه در عرصه عکاسی برای من روشن شد و آن رسیدن به این نکته بود که عکاسی فقط یک عمل فنی صرفاً تولید یک تصویر نیست، بلکه عکاسی به نوعی فلسفه زندگی است و برای موفقیت در زندگی، نیازمند تعریفی جامع از زندگی هستیم. اینکه یکی از چه مسیرهایی قدم برداشتند و چه نتایجی گرفتند، عالی‌ترین سرمایه‌ای است که می‌تواند به هر کسی کمک کند. در طول تاریخ عکاسی، افراد بسیاری با داشتن عقاید گوناگون در زمینه‌های مختلف عکاسی، تعاریفی را ساختند که عصاره تلاش چندین سال آنها، امروزه به صورت یک نظریه در اختیار ما قرار گرفته است. بدون تردید، بررسی و آگاهی‌یافتن از آنچه که عکاسی در طول نزدیک به دو سده در مسیری پر پیچ و خم پشت سر گذاشته است، تکمیل‌کننده عمل عکاسی خواهد بود.

* * *

با توجه به آنچه گفته شد، کمبود کتابی که در مقوله مباحث نظری عکاسی جامعیت داشته باشد و در عین حال از بیانی ساده و قابل فهم نیز برخوردار باشد، احساس می‌شد. بنابراین فکر ایجاد کتابی که بتواند برای پژوهندگان عکاسی نقش عصای دست را داشته باشد، در ذهنم به وجود آمد؛ اما ساختمان و طرز کنار هم قرار گرفتن مطالب، از خود نگارش کتاب دشوارتر بود. پراکندگی مطالب و از سویی دیگر چیزی که به ظاهر نمایان بود، بی ارتباطی مطالب عکاسی که به نظر، هر کدام در نوع خود استقلال کاملی دارند و از وابستگی به دیگر امور عکاسی مبری هستند، اصلی‌ترین جنبه‌های مشکلات این کتاب بود. با کمی دقت، بخش‌های مجزای عکاسی، هر کدام همچون تکه‌های پازل در گستره‌ای که در ذهن خود ایجاد کرده بودم، در جای خود و در پنجاه بخش تفکیک شده قرار گرفتند. این پنجاه زیر مجموعه مباحث عکاسی، در شش نمونه کلی‌تر مباحث نظری عکاسی جمع شدند تا به این ترتیب از پاره‌های مستقل عکاسی که نقش آجر را داشتند، عمارت با شکوه مباحث نظری عکاسی به شکل بگیرد و این شیوه دسته‌بندی، خود بهانه‌ای شد برای نامگذاری کتاب؛ چرا که این چینش و انضباط، همچون عملی معادلانه است اما این بار بنای ساخته شده، مباحث نظری عکاسی است.

در خصوص دسته‌بندی فصول کتاب این توضیح لازم است داده شود که فصل یک به پیشگامان عکاسی و در نگاهی کلان‌تر به عکاسی قرن نوزدهم، وقایع و نظریه‌هایی که در آن دوران روانی داشتند اختصاص یافته است. در فصل دوم ارتباط عکاسی با هنرهای مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. این فصل هر چند که قدمتی به طول تاریخ عکاسی دارد، اما امروزه این ارتباط هنرهای مختلف با عکاسی به طور جدی توسط هنرمندان معاصر پی‌گیری می‌شود. فصل سوم به تعریف و بررسی کلیه مطالبی که پیرامون ژانرهای مختلف عکاسی و نیز مکاتب مطرح وجود دارد، پرداخته است. در این میان ذکر این نکته لازم است که نام این فصل (مضامین اساسی) از ترجمه فاضلانه اسماعیل عباسی گرفته شده است که در کتاب «نقد عکس» آن را به کار برده بود. این فصل همانند فصل یکم، علاوه بر اینکه سمت و سویی تاریخی دارد، هر جا که لازم بوده است، از نظریات منتقدان مختلف نیز که درباره هر ژانر عکاسی سخنی گفته‌اند، استفاده شده است. در فصل چهارم، ماهیت و اصل عکاسی مورد بررسی قرار گرفته است. اینکه عکاسی در طول حیات خود چگونه تعریف شده و چه شناخت و برداشتی در طول تاریخ خود از آن به عمل آمده است. در این فصل، مباحثی آورده شده است که غالباً اختلاف عکاسی با سایر هنرها است. در تعریفی دیگر شامل خصوصیتی می‌شود که اختصاصاً به عکاسی تعلق دارد و وابسته به ساختار مکانیکی این رسانه است؛ مانند وجود رنگ، زمان، واقع‌گرایی و غیره. فصل پنجم به طور مستقل در اختیار نقد و تفسیری که از هر عکسی به وجود می‌آید، نگرش‌ها و چرایی‌های خوانش عکس قرار گرفته است. در فصل ششم، عکاسی نقش کاربردی داشته و تاثیراتی که عکاسی به ویژه از سه بُعد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بر جهان گذاشته است، در قالب نظریات مختلف منتقدین آورده شده است. در آخر نیز فصلی مجزا که خود ده زیر مجموعه دارد،

به عکاسی ایران اختصاص داده شده است. این فصل به ویژه از پراکندگی بسیار زیادی برخوردار بوده و لازم است تا نگاهی ویژه‌تر به عکاسی ایران به وجود بیاید و این فصل به نظر می‌رسد که دعوتی باشد برای کتاب دیگری که صرفاً به عکاسی ایران به طور مفصل بپردازد و این امیدواری را به وجود بیاورد که در آینده شاهد کتاب جامعی در خصوص عکاسی ایران از آغاز تاکنون باشیم.

روش نگارش کتاب به این شکل بوده است که ابتدا کلیه کتاب‌های ترجمه شده و تالیفی عکاسی، حتی کتاب‌هایی که به طور جزئی به عکاسی پرداخته بودند، مطالعه و مطالب آن بخش‌بندی شده و در زیر مجموعه مخصوص خود قرار گرفتند. تعداد کتاب‌ها بیش از پنجاه عنوان بود و این خود بر پراکندگی مطالب تأکید دارد. خوشبختانه در سال‌های اخیر، رواج ترجمه‌گری در زمینه عکاسی شکل جدی و سرعتی به خود گرفته است و از این بابت حداقل از منظر کمیت، کمبودی احساس نمی‌شود، اما رجوع به این تعداد منبع، کار پژوهشگران و علاقه‌مندان به عکاسی را با کمی سردرگمی روبرو کرده است؛ لذا مطالب آماده شده با ذکر منبع آن برای کسانی که خواهان دسترسی به مطالب بیشتر باشند، در داخل کتاب آورده شده است. این هم نیز در سراسر کتاب رعایت شده است که گفتمان‌ها و نظریه‌های مربوط به منتقدین، همگی در مجموعه مشخص خود و در یک تالیف منطقی قرار بگیرد و از پراکنده‌گویی اجتناب شود. به این ترتیب هر بخش از کتاب به طور معمول شامل قسمت‌های تعریف، تاریخچه و افراد در آن نظر درباره آن قسمت است.

در طول کتاب هر جا که مطلبی فنی در خصوص عکاسی گفته شده و نکته یا اشاره‌ای به موضوعی مبهم آورده شده است که احتمال نامفهومی آن برای خوانندگان وجود داشته باشد، توضیحات تکمیل‌کننده در زیرنویس آن مطلب آمده است. ضمن اینکه تمامی نام‌ها به صورت لاتین و به همراه سال تولد و فوت آن فرد و یا تولید آن اثر در هر جای کتاب که برای نخستین بار آمده باشد، به صورت زیر نویس و نیز اسامی فهرست شده به لاتین و فارسی در انتهای کتاب ارائه شده است تا نحو تلفظ صحیح اسامی در داخل کتاب رعایت شده و خواندن کتاب دلنشین‌تر شود. این بخش زمان بسیاری را برای نگارنده تحمیل کرد و علت آن به آن متأسفانه نادیده گرفتن این قسمت توسط برخی از نویسندگان و مترجمین بود. این نکته را نیز رعایت نمودم که در آوردن بعض اسامی و کنایه‌های اشهر نویسندگان و مترجمین قدیمی‌تر را لحاظ قرار دادم.

متن آماده شده که توسط نگارنده تایپ و بارها خوانده شد، از نظر سلامت املائی و انشایی به دفعات مورد بررسی و تغییر قرار گرفت تا از این بابت، خوانندگان را نا امید نکند؛ چرا که متأسفانه در سیل کتاب‌های تولیدی درباره عکاسی در سال‌های اخیر، عدم صحت متن، به صورت فاحش دیده می‌شود. با این وجود و با تلاش‌های فراوانی که صورت پذیرفته است، با توجه به گستردگی متن که از منابع مختلفی

جمع‌آوری شده است، احتمال لغزش‌هایی در آن می‌رود. لذا از بزرگوارانی که این کتاب را مورد مطالعه قرار می‌دهند، درخواست گوش‌زد نمودن کاستی‌ها را دارم.

نکته آخر که درباره کتاب لازم است یادآوری شود، تعداد تصاویر به کار رفته در آن است. موکدانه اعتقاد دارم که اولین شرط هر کتاب تصویری، داشتن تصاویری کاربردی، دقیق و از نظر کمیت در حد نیاز متن است. بنابراین در این کتاب که اختصاصاً به عکاسی پرداخته است، بیش از هشتصد قطعه تصویر آورده شده است تا مفهوم متن را برای خواننده دلپذیرتر کند. چیتش عکس‌ها در کنار متن و اینکه هر تصویری الزاماً در کنار متن یا کمی اختلاف فاصله با متن بیاید، امری دشوار است که از عهده من خارج بود. لعیاً جابیک را کرنش دارم که با دقت، آرامش و مهارت این مهم را به انجام رساند.

ثروت کلان به ارث برده از پدر که قردانی معلم‌ان و گذشتگان این راه است، بر من ایجاب می‌کند که از تمامی مترجمان و مولفان که نوشته‌های ارزنده‌شان، راه را بر نگارنده هموار کرده، تک به تک و به ترتیب حروف الفبا تشکر نمایم. در طول مطالعه، نگارش و آماده‌سازی کتاب که حدود سی ماه به طول انجامید، ستم‌های عمل شده گرانقدران فرزانه را درک کرده و از اینکه دوستانی چون آنان دارم، بر خود می‌بالم؛

مسعود ابراهیمی مقدم، مجید اخگر، ایرج افشار، نریمان افشاری، حسن بایرام نژاد، پوپک بایرامی، رویین پاکباز، شهریار توکلی، بهمن جلالی، رعنا جوادی، محسن حسن‌پور اسلانی، سولماز ختایی‌لو، محمد خداده‌ادی مترجم‌زاده، شهریار خوانساری، حسن خوبدل، وازیک درساهاکیان، یحیی ذکاء، حسن زاهدی، محمد مهدی ساعتچی، میثم سلمان، حمد ستاری، علیرضا سمیع‌آذر، پیروز سیار، محمدرضا شریف‌زاده، محمدرضا طهماسب‌پور، اسماعیل عباسی، کیارنگ علایی، غلامحسین فتح‌الله نوری، ویدا قدسی رائی، احسان کیانی‌خواه، راز گلستانی‌فرد، مریم لدنی، کریم متقی، بابک محقق، زیبا مغربی، مهدی مقیم‌نژاد، مهران مناجاتی، کاوه میرعباسی، رضا نبوی، محمد نبوی، حسین نیر، کیهان ولی نژاد و ابراهیم هاشمی.

سه تن از قلم ماندند که نوشته یا ترجمه‌ای نداشتند، اما گرمی‌بخش دوران پردازش کتاب بودند.

اشاره و تشویق ریاست محترم دانشگاه پارس، پروفیسور محمود گلابچی؛

راهنمایی‌های دلنشین و خردمندانه مدیر محترم انتشارات دانشگاه پارس، دکتر مجید جهانی؛

همکاری، مشاوره و گرافیک همسر هنرمندم، لعیاً جابیک.

همه را منت دارم.